

Minimální program prevence sociálně patologických jevů pro školní rok 2021/2022

OBSAH

Základní ustanovení:.....	2
Teoretická východiska práce:.....	2
Praktická část programu:.....	3
Používané metody preventivního působení.....	5

Vypracovala: PhDr. Alena Böhmová, psychoterapeut VÚ, SVP a SŠ Jindř.
Hradec

Schválil: Mgr. Pavel Vítkovský, ředitel VÚ, SVP a SŠ Jindř. Hradec

V Jindřichově Hradce dne: 29.10.2021

ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ:

Minimální preventivní program kontinuálně navazuje na koncept teoreticky rozpracovaný a v denní praxi při práci s dívkami realizovaný v předešlém období. Tento dokument je základem pro tvorbu minimálního preventivního programu pro daný školní rok, který ho konkretizuje do aktuální podoby. Pro tvorbu MPP a celkovou úspěšnou práci v oblasti prevence sociálně-patologických jevů ve školských zařízeních je k dispozici úplné znění stávajících dokumentů na webových stránkách MŠMT. Základní znalost a orientace v této legislativě je bezpodmínečně žádoucí zejména pro činnost školního metodika prevence. O podporu a metodickou pomoc se ŠMP může obrátit na metodika prevence PPP.

Efektivní program vyžaduje spolupráci a odpovědnost na několika úrovních

ředitel zařízení - má odpovědnost za podporu, vytváření a realizaci programu

školní metodik - koordinuje přípravy a realizace programu (vyhláška č. 72/2005 Sb., příloha č. 3 – standardní činnosti ŠMP)

pedagogický sbor - jednotliví pedagogové začleňují preventivní témata do své práce (přípravy)

skupinová vychovatelé - stěžejní úloha při naplňování MPP

spoluspráva - participuje na přípravě a realizaci programu

metodik prevence PPP - zajišťuje odbornou a metodickou pomoc pro ŠMP a je garantem kvality programů

spolupráce s jinými organizacemi v regionu

Těžištěm preventivních opatření, uplatňovaných v našem výchovném ústavu, je s ohledem na klientelu spíše oblast sekundární (indikované) prevence. Většina našich dívek již má menší nebo i dost velké zkušenosti s návykovými látkami a dalšími sociálně-patologickými jevy občas přesahující až do trestně právní roviny.

TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE

Výchovné působení pracovníků ústavu zasahuje do všech tří oblastí prevence v rámci standardního dělení:

- *Primární* prevence, která zkoumá předpoklady, podmínky a příčiny jevů, jimž se má bránit, a hledá způsoby, jak jim předcházet; bývá zaměřena na veškeré dívky umístěné v ústavu.
- *Sekundární* prevence se snaží příslušné jevy včas zachytit a bránit jejich prohlubování, šíření a podobně. Zaměřuje se na zvláště ohrožené skupiny, zde např. různé formy závislostního chování

Výchovný ústav, středisko výchovné péče a střední škola Jindřichův Hradec

- *Terciární* prevence se snaží zabránit opakování, například provinění, onemocnění, drogové závislosti a podobně. Je zaměřena na osoby právě vyléčené, propouštěné z výkonu trestního opatření odnětí svobody a podobně (dle wikipedie).

PRAKTICKÁ ČÁST PROGRAMU

Minimální preventivní program kontinuálně navazuje na koncept teoreticky rozpracovaný a v denní praxi při práci s dívkami realizovaný v dosavadním období.

Výkonem funkce preventisty sociálně-patologických jevů je v našem zařízení pověřen ústavní psychoterapeut. Jeho úkolem je ve spolupráci s ostatními pedagogickými pracovníky dbát na:

- osobnostní rozvoj dívek: zvyšováním odolnosti vůči sociálně patologickým jevům, upevňováním zásad zdravého životního stylu (program proti kouření), podporou přiměřeného sebevědomí a sebehodnocení dětí, pěstováním seberegulačních dovedností, zdokonalováním schopností vyrovnávat se se zátěžovými situacemi.
- osvětovou a informační činnost: na výchovných skupinách i ve škole tematické nástěnky, besedy s odborníky pro děti i výchovné pracovníky (Mgr. Pavel Vácha: v r. 2021 seminář na téma Drogová závislost včetně legislativního rámce a v r. 2022 seminář na téma Šikana a PaedDr. Zdeněk Martínek – Rizikové chování), doplňováním a aktualizací ústavní odborné knihovny pro výchovné pracovníky.
- motivování k odvykací léčbě u dívek zvýšenou měrou ohrožených rozvojem drogové závislosti: dívky často mají za sebou fázi experimentování a někdy i různě dlouhou dobu užívání, je navázána spolupráce s PL Jemnice, Jihlava, Červený Dvůr, TK Karlov a adiktologickou poradnou Metha Jindřichův Hradec.

I. U širšího okruhu dívek vychovatelé a učitelé působí zejména prostřednictvím preventivních opatření v těchto oblastech:

- výchova k odpovědnosti za zdraví své i ostatních – vytváření eticky hodnotných postojů a způsobů chování
- akce zaměřené na zvýšení právního vědomí – spolupráce s Policií ČR, Okresním státním zastupitelstvím apod., individuální poradenství zaměřené na trestně právní aspekty rizikového chování dívek včetně drogové problematiky a provázení případným trestním řízením s preventistou pro dívky i VP
- zaměření pozornosti na projekty prevence drogových závislostí, konzumace alkoholu, vandalismu, rasismu, násilí, komerčního sexuálního zneužívání apod., v této souvislosti je realizován intervenční program s adiktologickou tematikou, kdy se jedná o 5 skupinových setkání zajišťovaných lektory adiktologické poradny Metha Jindřichův Hradec

Výchovný ústav, středisko výchovné péče a střední škola Jindřichův Hradec

- celoustavně velmi aktuální oblast prevence kouření – na výchovných skupinách i při práci ve škole (viz příloha)
- dovednost volby správné životosprávy – poruchy příjmu potravy – mentální anorexie, bulimie – opět jak školní, tak mimoškolní oblast práce
- akce zaměřené na práci s národnostními menšinami směřující k potlačení rasismu a xenofobie
- zvyšování příznivého klimatu ve třídách i ve výchovných skupinách formou organizování výletů, exkurzí, školy v přírodě, akcí prezentující činnost ústavu (jarmark)
- široká nabídka volnočasových aktivit v rámci ústavu, ale i vně (např. DDM J.Hradec)
- účast v literárních, výtvarných, sportovních soutěžích a vědomostních olympiádách
- ústavní spoluspráva – je prostorem pro zapojení dívek do organizace dění v ústavu i ve škole, rozvíjí zodpovědnost za vzájemné soužití a prevenci problémů v kolektivu
- komunity – jsou organizované 1x týdně a dívky zde mají možnost řešit skupinové problémy včetně různých forem rizikového chování za využití skupinové dynamiky

Vychovatelé ve spolupráci s odbornými pracovníky (etoped, psychoterapeut, asistent vychovatele specializovaný na zdravotní agendu) konkrétními edukačními postupy vedou dívky k:

- osvojování a upevňování zásad zdravého životního stylu (péče o zdraví, správná výživa, hygiena, potřeba spánku,...)
- pravidelné organizaci dne, týdne - splnění povinností - blok odpočinku, zábavy
- nutnosti naučit se aktivně trávit volný čas (sport, koníčky,...)
- zvládání negativních duševních stavů (hněv, smutek, strach, úzkost)
- využití relaxačních technik, tělesného cvičení, autogenního tréninku apod.
- pěstování tzv. mediální gramotnosti (uvědomělý výběr kvalitních televizních, video a filmových pořadů), bezpečný pohyb na sociálních sítích

Při problémech přesahujících rámec výchovné skupiny mohou dívky využívat schránku důvěry, volně přístupnou a přímo navázanou na psychoterapeuta zařízení, popř. se mohou obrátit na ombudsmana, o čemž byly dívky informovány na komunitě a jsou jim k dispozici konkrétní kontakty. Nově byla navázána spolupráce se Speciálně pedagogickým centrem v Jindřichově Hradci zaměřeným na řešení problémů spojených

Výchovný ústav, středisko výchovné péče a střední škola Jindřichův Hradec

s mentální retardací a autismem. Souhrnně lze tedy říci, že **základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu jsou:**

- zvyšování sociální kompetence – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
- formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Hlavní důraz při práci se všemi dívkami v ústavu je v programu prevence různých forem závislostního chování a chování se sociálně patologickými rysy kladen na rozšiřování a zkvalitnění volnočasových aktivit dívek nabídkou sportovních akcí (sportovní kroužky, účast na olympiádách, outdoorové aktivity ve spolupráci s armádou), pěstováním turistiky (programy na poznávání blízkého i vzdálenějšího okolí ústavu), podporou umělecké – hudební a výtvarné – činnosti (ruční práce, pořádání kulturních akcí jako jarmark, účastí na festivalu zájmové umělecké činnosti), dobrovolnické činnosti – venčení psů z útulku Cibela Jindřichův Hradec apod.

II. U dívek již zvýšenou měrou ohrožených drogovou závislostí (závislost v různé fázi vývoje, nejčastěji experimentování) pracují vychovatelé a učitelé ve spolupráci s protidrogovým preventistou s dívkou individuálně v těchto směrech:

1. posilování, eventuálně obnovování narušených sociálních vazeb (s rodinou, blízkými)
2. práce s emocemi, výchova k zdravému sebehodnocení, sebevědomí (nepodceňovat se ani neprosazovat na úkor druhých)
3. podle stadia závislosti motivovat ke vhodné formě odvykací léčby

Souběžně s *bio-psycho-sociálním modelem* přístupu k drogově závislým, uplatňovaným spíše v medicínské oblasti (v našem případě při péči v dětské psychiatrické ambulanci, kde je konkrétním dívkám poskytována komplexní lékařská péče, zahrnující i odpovídající, individuálně indikovanou medikaci), je v naší práci

Výchovný ústav, středisko výchovné péče a střední škola Jindřichův Hradec

s touto klientelou uplatňován *sociálně-pedagogický model*, který se v průběhu let stává rovnocenným partnerem výše uvedeného.

POUŽÍVANÉ METODY PREVENTIVNÍHO PŮSOBENÍ

- sociální a výchovné poradenství, vedení, intervence a asistence
- resocializace, reedukace a rekvalifikace
- nácvik soběstačnosti, sebeobsluhy, sociální komunikace a pracovních dovedností, často využívající chráněného prostředí (ústav, chráněné bydlení)
- psychoterapie v rámci systemického přístupu